

Covid 19 Pandemi Sürecinin Yerel Yönetim Politikaları Üzerindeki Etkisi

By S Berkün

Covid 19 Pandemi Sürecinin Yerel Yönetim Politikaları Üzerindeki Etkisi

Sanem BERKÜN

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
sanem.berkun@bilecik.edu.tr

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-9254-1669

Özet

Yerel yönetimler dünya genelinde küreselleşmenin ve yeni kamu yönetimi anlayışının etkisiyle yetki ve sorumlulukları sürekli artan yönetsel birimlerdir. Bununla birlikte Covid 19 salgınının küresel boyutta yarattığı etki, her örgüt gibi yerel yönetimlerin hizmet sunum biçimi ve hizmet alanları üzerinde de önemli dönüşümlere neden olmuştur. Covid 19 Pandemi sürecinde küresel boyutta hissedilen birçok problemin çözümünde merkezi yönetimin geniş ölçekli politikalarının etkinlik ve verimliliğini artırmak için yerel boyuttaki dinamikleri gözetmek ve yerel yönetimlerden destek almak ihtiyacı artmıştır. Bu çalışma ile yerel yönetimlerin hizmet politikalarının pandemi süreciyle nasıl bir dönüşüme uğradığı çeşitli ülke örneklerinden hareketle irdelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Covid 19, Yerel yönetimler, Küreselleşme

The impact of Covid 19 Process on Local Government Politics

Abstract

Local governments are administrative units with ever-growing authority and responsibilities upon the reflexion of worldwide globalisation and public administration conception. Besides, the impact Covid 19 has created on global extent caused substantial transformations on the style of service encounter and on areas of service of the local governments like every other organisation. During the Covid 19 pandemic, the need to look out for the local scaled dynamics and to get support from the local governments in order to improve the efficiency and the productivity of the over scaled politics of the central administration for the solution of many problems felt on global extent has increased. In this study, how the service policy of the local governments underwent a change with the pandemic process will be examined in consideration of various country sundry examples.

Key Words: Covid 19, Local governments, Globalisation

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz dönemde insanlığı saran riskleri daha net bir biçimde ifade edebilmek için Ulrich Beck tarafından literatüre kazandırılan risk toplumu kavramsallaştırması sıklıkla kullanılmaktadır. Dünyayı etkisi altına alan ekolojik felaketler, nükleer tehlikeler, salgın hastalıklar yanında küreselleşme, devletlerin silahlanma yarışı ve toplumsal güven duygusunun gitgide zayıflaması geleceğe yönelik kaygı ve belirsizlik algısını güçlendirmektedir. Riskler, toplumsal ve siyasal boyutta merkezi bir noktada bulunmakta ve sanayi modernleşmesi, yeryüzündeki tüm canlıların hayatını tehdit etmektedir. Öte yandan risk toplumunda sınıf, çekirdek aile, bilim ve ilerleme gibi yapısal unsurlar temellerini kaybetmektedir (Tekin, 2020; Timur, 2017: 190).

Özellikle salgınlar dünya tarihi boyunca insanlığı derinden etkilemiş ve devletlerin yeni işlevler üstlenmesini kaçınılmaz hale getirmiştir. İçinde bulunulan dönemin koşullarına bağlı olarak politika üreticiler ve sunulan hizmetler çeşitlenmiştir. 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilen ve 2019 yılının son günlerinde Çin'in Hubei eyaletinin Vuhan kentinde ortaya çıkan ve bütün dünyayı sarsan Covid 19 (Koronavirüs Hastalığı) salgını ise bu durumun yakın dönemli bir kanıtı niteliğindedir (Turan - Çelikyay, 2020: 2). Birçok devletin benimsediği yeni kamu yönetimi anlayışının hâkim olduğu bu süreçte, salgınla mücadelede de yeni aktörler sisteme entegre edilmiştir. Sosyal eşitliğin verimliliğe öncelendiği, toplumu oluşturan farklı katmanların kamu yönetimine katılmasının beklendiği, sosyal politikaların ağırlık kazandığı bir döneme girilmiştir (Denhardt, 2004: 102-109). Özellikle önem ve sorumlulukları artan yerel yönetimler bu süreçte daha çok rol üstlenmişlerdir.

Bu çalışma ile öncelikle yakın dönemde yaşadığımız pandemi ve bu pandeminin toplumsal ve siyasal düzlemde yansımalarına değinilmektedir. Covid 19 pandemi sürecinde izlenen kamu politikalarının yeterli olup olmadığı tartışmaları, gelecekte yaşanması muhtemel bir pandemi sürecinin daha kolay atlatılabilmesi için yapılması ve yapılmaması gerekenleri belirlemek adına önem taşımaktadır. Kamu yönetimi ve özellikle yerel yönetimlerin hizmet sunum süreçlerindeki dönüşümün çeşitli ülke örnekleri üzerinden irdelenmeye çalışıldığı çalışmada, nihai amaç Türk yerel yönetimlerinin güçlenmesinde pandemi sürecinin etkisini gözler önüne sermektir.

COVID 19 PANDEMİSİ VE BU SÜRECİN TOPLUMSAL VE SİYASAL YANSIMALARI

Çin'in Hubei eyaletinin Vuhan kentinde ortaya çıkan Asya, Avrupa ve sonra Amerika Birleşik Devletleri'ne yayılan ve bütün dünyayı kısa bir zamanda etkisi altına alan Covid 19; 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. Bilindiği üzere dünyada çok sayıda ülkede, kıtada veya çok geniş bir alanda yayılan ve etkisini gösteren salgın hastalıklara pandemi denilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) tanımına göre, bir hastalığın pandemi olabilmesi için şu özellikleri taşıması gerekmektedir. Hastalık yeni bir virüs veya mutasyona uğramış bir etkenden kaynaklanmalıdır. Hastalık insanlara kolaylıkla geçebilmelidir. İnsandan insana kolay ve sürekli bir şekilde bulaşabilen bir nitelik taşımalıdır (Covid 19 Pandemi Değerlendirme Raporu, 2020: 19). Tüm bu nitelikleri ile pandemiler insanlığı derinden etkileyen izler bırakmaktadır.

Taylor'a göre pandemiler beş önemli psikososyal durum yaratmaktadır. İlk olarak virüsün kaynağı olarak kabul edilen toplumlara karşı dışlama ve damgalamayı içeren olumsuz tavırlar geliştirilmektedir. İkinci olarak pandeminin bulaşma ve ölüm riskinin olması insanları panikletmekte ve alış-verişe yönelterek gıda ve temizlik malzemesi stoklatmaktadır. Pandeminin neden olduğu bir diğer eğilim sağlığına kaybetme kaygısı ile gereksiz yere sağlık kurumlarına gidilmesidir. Bulaşı azaltmak için uygulanan zorunlu izolasyon ve evde kalma gibi tedbir kurallarına aykırı davranma eğilimi gösterilmesi pandeminin yarattığı bir diğer psikososyal durumdur. Beşinci olarak pandemi bilgi kirliliğini artırmaktadır (Taylor, 2019: 29-154). COVID-19 pandemisi sürecinde yaşananlar Taylor'un görüşlerini destekler niteliktedir.

Geçmiş çok yeni ve yayılma hızı bir o kadar hızlı olan Covid 19, yalnız tıbbi boyutu değil, toplumsal, siyasal, ekonomik, çalışma hayatı ve etik açıdan önemli sonuçlar doğurmuştur. Covid 19 nedeniyle milyonlarca insan hayatını kaybetmiş ve çok sayıda ülke bu pandemiden olumsuz şekilde etkilenmiştir. Ekonomik boyutta Covid 19 pandemisi; sadece mal ve hizmet üretimi ile arz yönlü değil, tüketim ve yatırım tercihleri üzerinde talep yönlü de etki etmiş, işgücü piyasasını büyük ölçüde daraltmıştır. Özellikle seyahat yasakları ve ülke sınırlarının kapatılması gibi tedbirler, çevre işgücü tabir edilen iş güvencesinden yoksun çalışanların önemli bir kısmını ya iş yerlerine gidemeyecek ya da işlerini yapamayacak duruma getirmiştir (Erol, 2020: 214-215).

Covid 19'la birlikte bulaşı azaltmak için zorunlu olarak ilk ve orta öğretim kurumları ile üniversitelerde eğitim öğretim faaliyetleri uzaktan yürütülmüştür. Bu durum öğrencilerin akademik

başarıları ve sosyal gelişimleri ile öğretmen ve akademisyenlerin iş tatmin duygusu ve motivasyonları üzerinde olumsuz etkiler bırakmıştır. Uzaktan eğitimin niteliği açısından gerek ülkeler gerekse eğitim öğretim kurumları 12 arasında ciddi farklılıklar gözlenmiştir. Uzaktan eğitime erişim açısından fırsat eşitliğini sağlamak özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından önemli bir sorun olarak belirmiştir.

İnsanların zorunlu olarak evlerinde kalmaları aile kurumunu derinden etkilemiş, insanları daha fazla akıllı telefon, tablet ve bilgisayarlarla zaman geçirmeye yönlendirmiştir. İbadethanelerin sosyal izolasyonu sağlamak amacıyla kapatılması ve yaşlı nüfus için daha kısıtlayıcı tedbirlerin alınması ileri yaş grubunda olanlar için pandemi sürecini daha zor bir dönem haline getirmiştir.

Toplumun pandemi ile değişen ihtiyaçlarına yönelik gerekli yasa ve uygulamaları hayata geçirmek ve kriz yönetim sürecinde koordineyi sağlamak siyaset kurumunu ve örgütsel yapılanmayı da etkilemiştir. Pandemi ile insanların günlük faaliyet alanları, çalışma ve iş hayatlarında, toplumsal algı ve bakış açıları da büyük değişimler olmuştur (Güngören, 2020: 395-396).

COVID 19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE İZLENEN KAMU POLİTİKALARI

İçinde yaşanan dönemin koşullarına ve toplumun ihtiyaçlarına göre şekillenen kamu politikalarının tarihi literatürde 1920'li yıllara kadar uzatılmaktadır (Nacak, 2015: 79; Gültekin, 2011: 115). Modern anayasal ulus devlet ile gündeme gelen kamu politikası kavramı, yönetim açısından vatandaşları yasalar karşısında eşit gören ve vatandaşlara eşit ölçüde hizmet sunan bir anlayışı işaret etmektedir (Sabuktay, 2010: 69). Vatandaşlar; alınan karar yada yürütülen idari işlemi yapan organın yetki sınırı içerisinde ise, alınan karar veya yapılan idari işlemi meşru görmekte ve kamu politikası olarak değerlendirmektedirler (Akdoğan, 2011: 77).

14 Kamu politikalarının oluşum sürecinde; öncelikle toplumsal bir sorunun ortaya çıkması, tanımlanması ve çözüm için hedeflerin belirlenmesi gerekmektedir. İlerleyen süreçte toplumsal sorun gündeme taşınmakta ve alternatif çözüm önerileri belirlenerek içlerinden uygun olan seçilmekte ve böylece kamu politikası oluşmakta, uygulanmakta ve sonuçlar analiz edilerek değerlendirilmektedir. Bu süreç ülkelerin gelişmişlik düzeyi ve benimsenen yönetim ideolojilerine bağlı olarak ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Ancak küreselleşmenin etkisiyle ülkelerin birbirlerine bağımlılıklarının artması kamu politikalarını birbirlerine yakınlaştırmaktadır (Nacak, 2015: 83). Bu yakınlaşma, Covid 19 pandemi sürecinde izlenen kamu politikalarında da kendisini göstermektedir. Covid 19 pandemisi ile yürürlüğe giren kamu politikaları arasında; sınırlama ve kapatmalar, ekonomik tedbirleri içeren politikalar, sağlık sistemine yönelik düzenlemeler ve aşılama programları bulunmaktadır (Semerci, 2022 : 79-80). Covid 19'un yarattığı tahribatın ülkeler arasında farklılık göstermesi ise, kamu politikalarının zamanında ve etkin uygulanıp uygulanmamasından kaynaklanmaktadır.

Covid 19 pandemisinden ilk dönemlerde en kötü etkilenen Avrupa bölgesindeki ülkeler, Covid 19'un yayılımını azaltmak amacıyla sınırlama ve kapatma politikaları uygulamışlardır. Almanya ve Fransa'da Covid 19 ile mücadelede kısıtlamalar oldukça katı iken, İsveç'te sınırlı düzeyde tutulmuş, İngiltere'de ise gecikmeli başlatılmıştır. Avrupa genelinde sağlık sistemleri Covid 19 pandemisi ile mücadele sürecinde, temel sağlık hizmetlerini sunarken büyük zorluklarla karşılaşmıştır. Afrika bölgesinde yer alan hükümetlerin çoğu, Covid 19'un ülke içerisindeki yayılımını azaltmak amacıyla sınırlama ve kapatma politikaları uygulamıştır. İzlenen kamu politikaları Afrika ülkelerinde işsizliğin artması, turizmin çökmesi, emtia ihracatında aksaklık ve bozulmaların görülmesi gibi ekonomik sorunları beraberinde getirmiştir. Bu durum ekonomik açıdan zaten zayıf olan Afrika bölgesi için, çok daha büyük zorlukların yaşanmasına neden olmuştur. ABD'de merkezi olmayan politikalarla Covid 19 ile mücadele edilmiştir. Ancak dünya genelinde, ulusal düzeyde olağanüstü hâl ilan eden tek ülke ABD olmuştur. Asya ülkeleri coğrafi yakınlıkları ve Çin ile bağlantıları nedeniyle Covid 19 pandemisinden ilk etkilenen ülkeler olmakla birlikte kimileri daha müdahaleci kimileri ise daha serbest kamu politikaları yürütmüşlerdir. Güneydoğu Asya ülkelerinin çoğu, Covid 19 ile mücadele sürecinde teknolojiye etkin bir şekilde faydalanmışlar, kitle iletişimi, temas takibi, gözetim veya kamu hizmeti sunumunda bilişim teknolojilerini üst düzeyde kullanmışlardır. Doğu Akdeniz bölgesinde yer alan Pakistan'da ise sosyal,

kültürel ve politik yapı, pandemi ile mücadele sürecini kısıtlamış, ibadethanelerin bulaşı azaltmak amacıyla kapatılması kararı, halkın tepkisini çeker kaygısı ile gecikmiştir. (Semerci, 2022: 81-103).

Covid 19 pandemisi ile mücadelede Türkiye’de birçok ülke gibi **merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör** iş birliği içerisinde çalışmıştır. Türkiye, **10 Ocak 2020 tarihinde Bilim Kurulu’nu** oluşturmuş, Covid 19 pandemisi ile mücadelede izlenecek politikalar bu kurul rehberliğinde geliştirilmiştir (Erdem, 2020: 379). 14 Ocak 2020 tarihinde Covid 19 Rehberi yayınlanarak halkın farkındalığını artırmak hedeflenmiştir. Pandeminin seyri kamu politikalarını şekillendirmiştir. Çin’e uçuşların durdurulması, yurt dışından gelenlerin 14 gün karantinaya alınması, İran sınırının kapatılması gibi tedbirlere karşın, Türkiye’de 10 Mart 2020’de ilk vaka tespit edilmiştir. İlk vakanın görülmesi sonrasında, Türkiye’de de diğer dünya ülkelerine benzer politikalar izlenmiş, Covid 19’un yayılımını azaltmak amacıyla sınırlama ve kapatma politikaları uygulanmıştır. Bu kapsamda evde tedavisi süren vatandaşların dijital uygulama üzerinden takip edildiği “Hayat Eve Sığar” isimli program kullanılmıştır (Tavukçu – Eken, 2021: 115). Sağlık sisteminin çökmemesi adına tedbirler alınmış ve bu kapsamda Pandemi Hastaneleri Genelgesi ile Sağlık Bakanlığı’na bağlı sağlık kurum ve kuruluşlarına yığılmanın önüne geçilmek istenmiştir (Boyacı, 2020:75). Tarım Bakanlığı gıda maddelerinin temini ve güvenliğini sağlamıştır (Kayıkcı, 2021: 338). Bulaş riskini azaltmak ve öğrencileri eğitim öğretimden mahrum bırakmamak için uzaktan eğitime geçilmiş, ilk ve orta dereceli okullar için EBA TV platformu, üniversiteler de ise kendi altyapıları üzerinden eğitim öğretim faaliyetleri sürdürülmüştür. Türkiye’de **13 Ocak’ 2021 tarihinden itibaren öncelik sırası** gözetilerek Covid 19 aşılama süreci başlamış, **20 Mayıs 2021 itibarıyla yaklaşık 27 milyon vatandaş** aşılanmıştır (Türkoğlu- Yılmaz, 2021: 22).

Türkiye uluslararası platformda da Covid 19 ile mücadele etmiş, Avrupa, Ortadoğu ve Türk Cumhuriyetleri başta olmak üzere birçok ülkeye gıda ve sağlık malzemesi yardımıyla bulunmuştur (Çöllüoğlu, 2020: 82). Ayrıca KKTC, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Libya, Moldova, Karadağ, Kuzey Makedonya, Tunus ve Senegal’e aşı hibe etmiştir (Gündoğmuş, 2022). Uluslararası pek çok kuruluşa da destek vermiştir. Bu kuruluşlar arasında; Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA), İslam Kalkınma Bankası, UNICEF, DSÖ, NATO, Dünya Bankası, Afrika Birliği ve Orta Amerika Entegrasyon Örgütü (SICA) de yer almaktadır.

COVID 19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE YEREL YÖNETİMLER

Dünya genelinde kamu yönetimi anlayışı Covid 19 pandemisi yaşanmadan çok öncesinde köklü bir değişime uğramış ve yeni kamu yönetimi yaklaşımı ekseninde yetki, görev ve sorumlulukların merkezden yerele doğru aktarıldığı bir sürece girilmiştir. Yerel yönetimler farklılaşan ve artan işlevlerini yerine getirmek için, insanlığın geldiği demokratik değerlerden beslenerek, yeni yönetim modellerinden ve bilişim teknolojilerinden yararlanmakta, elde ettikleri başarılar ile merkezi yönetimi de etkilemektedirler. Ekonomi yönetiminden sosyal politikalara kadar birçok hizmetin sunumunda alternatif yöntemler geliştirmektedirler (Ökmen-Parlak, 2015: 17). Birçok ülke ve Türkiye bu süreçte, siyasal ve kültürel yapılarına uygun olarak farklı boyutlarda kamu yönetimi reformları gerçekleştirmiş ve mevzuatlarında yaptıkları değişikliklerle yerel yönetimlerini güçlendirmiştir.

Covid 19 pandemisi merkezi yönetimler tarafından yürütülen kamu politikalarının öne çıktığı bir dönemi başlatmıştır. Covid 19 pandemisi ile birlikte pek çok ülkede yaşanan ekonomik daralma, sosyal politikalar ve sağlık hizmetlerinin sunumunda gözlemlenen yetersizlik ve aksama, kaynakların etkin kullanımı ve eşit dağılımında yaşanan belirsizlik ve sorunlar, merkezi hükümetlerin yerel yönetimler üzerindeki baskısını artırmış, yerel yönetimlerin yetki alanlarındaki fonksiyonlarını zayıflatmıştır (Woods, 2008: 551). Ancak merkezi yönetimler tarafından yürütülen kamu politikalarında etkinlik ve verimlilik sağlanamaması, yerel yönetim kuruluşları tarafından, yerel dinamikler gözetilerek geliştirilen politikaların önemini ortaya koymuştur (Bilgiç, 2020: 2088). Keza vatandaşların kendilerine en yakın olan yerel yönetim kuruluşlarından beklentilerinin artması yerel yönetimlerin çalışmalarına olan ihtiyacı daha da belirginleştirmiştir. Bu süreçte geliştirilen yerel politikalar ve yerel yönetimlerin uygulamaları küresel boyutta Covid 19 ile mücadelenin, milletlerarası yardımlaşma ve iş birliğinin temelini oluşturmaktadır. Mikro ölçekten başlayarak temiz ve sağlıklı alanların oluşturulması, en ücra

köşelere bile mal ve hizmet sunumunda aksamaların yaşanmaması sürece yerel idarelerin dahil edilmesi ile sağlanabilmektedir. Pandeminin seyri ile ilgili sağlıklı ve doğrudan bilgilerin edinilmesi ve vatandaşlara doğru olarak aktarılması sürecinde de yerel yönetimlerden yararlanılmıştır (Bayraktar, 2020: 7). Bunun yanında Covid 19 pandemisinin aşılması sürecinde yerel yönetimler; sosyal yardım ve destek hizmetleri sunmuş, eğitim, kültür ve sanat faaliyetleri yürütmüş, sağlık, moral ve psikolojik destekte bulunmuşlardır (Bilgiç, 2020: 2089).

İdari örgütlenme açısından Türkiye'ye benzetilen Fransa'da yerel yönetimler sosyal yardım ve destek faaliyetlerinde merkezi yönetimlerle birlikte çalışmışlar, sosyal yardımlardan ihtiyaç sahibi vatandaşların eşit biçimde yararlanabilmesi için örgütler oluşturmuşlardır (Urhan -Arslankoç, 2021: 948). Bu kapsamda evsizlerin barınması için konaklama merkezleri açılmış, yoksullara, gıda ve temizlik malzemeleri dağıtılıp, sağlık yardımı yapılmış, ekonomik yardımlarda bulunulmuştur (Gouvernement, 2020). Merkezi idare tarafından sunulan sağlık hizmetlerinde ihtiyaçların karşılanamaması, vatandaşları yerinden yönetim kuruluşlarına yöneltmiş, yerel yönetimler verdikleri sağlık yardım ve hizmetlerini artırmıştır (Yılmaz, 2020: 240). Ayrıca dijital iletişim kanalları ile bilgilendirme ve kültür, sanat faaliyetleri sunma yoluna da gidilmiştir. Örneğin Paris'te vatandaşların talep, ihtiyaç ve önerilerini iletebilmeleri ve yardımseverler ile ihtiyaç sahiplerinin buluşabilmelerini kolaylaştırmak için dijital platformlar oluşturulmuştur. Paris Belediye Tiyatrosu, belediye web sitesi üzerinden kapanma döneminde çevrimiçi yayınlar yapmıştır (Bayraktar, 2020: 4; Bilgiç, 2020: 2091).

AB ülkeleri içerisinde yüksek refah seviyesi ve ekonomik zenginliği ile öne çıkan ülkeler arasında bulunan Almanya, Covid 19 pandemisi ile mücadele için 750 milyar Euro'luk ciddi bir bütçe ayırmıştır. Bulaşı azaltmak için eyalet ve kentlerde sokağa çıkma kısıtlamaları Almanya'da da uygulanmış, bu nedenle ekonomik daralmadan etkilenen esnaf ve sanatçılar desteklenmiş, işsizlere ve ev sahibi olmayanlara maddi yardım ve kira desteğinde bulunulmuştur (Yılmaz, 2020: 248). Bu süreçte eyalet yönetimi ve yerel yönetimler iş birliği içerisinde çalışmalarını yürütmüşlerdir. Yerel yönetimler öncelikle eyalet yönetimi tarafından hazırlanmış "Ulusal Enfeksiyon Koruma Yasası" çerçevesinde yayınlanan tüm yasa, yönetmelik vb. idari düzenlemelerin hayata geçmesi ve uygulanması için çalışmıştır. Yerel yönetimler ayrıca kendi aldıkları diğer önlemleri de uygulamaktadırlar. Örneğin vaka sayılarının yüksek seyrettiği Düsseldorf'da belediye yönetimi; kira ve maddi yardım, maske dağıtımı, barınaklar açılması ve bu barınaklara öncelikle ihtiyaç sahibi kadın ve çocukların yerleştirilmesi, dezavantajlı grupların korunması, çevrimiçi ebeveyn programı sunulması, çevrimiçi eğitim, spor ve destek programları verilmesi, dijital platformlar üzerinden etkinlikler düzenlenmesi gibi çok çeşitli hizmetler sunmuştur. Wittenberg'da ise; eyalet yönetimi kararlarının ve Covid 19 pandemisinin seyrine ilişkin gelişmelerin duyurulması yanında risk grupları, şirket ve çalışanlar için gönüllü yardımlara ilişkin bilgiler aktarılmakta, çevrimiçi kütüphane hizmeti verilmektedir (Çetin, 2021: 60-67). Berlin Belediyesi de resmi web sitesi üzerinden 8 farklı dilde vaka sayılarını ve önlemlerle ilgili güncel gelişmeleri paylaşmaktadır (Bimay – Kaypak, 2021: 443).

1 **İtalya'da ilk Covid 19 vakası 20 Ocak 2020** tarihinde görülmüş ve kısa zaman içerisinde özellikle 50 yaş ve üzerinde olanlar çoğunlukta olmak üzere toplumun büyük bir kesimini etkisi altına almıştır. Pandeminin ülke ekonomisi üzerindeki olumsuz etkisi de oldukça yüksek olmuş, bu süreçte merkezi yönetim yanında yerel yönetimlerde pandeminin olumsuz etkilerini azaltmak için çalışmıştır (Erol, 2020: 43). Örneğin İtalya'da Milano Belediyesi, 3 Milyon Euro'luk ödeneğe sahip "Karşılıklı Yardım Fonu" oluşturarak pandemide işsiz kalanlara, ekonomik daralmadan etkilenen kendi hesabına çalışanlara ve dezavantajlı gruplara yardım etmiştir. Bu fonun bağışlarla güçlenmesi teşvik edilmiş ve ekonomik sıkıntıların aşılması için girişimlerde bulunulmuştur. Milano sınırları içerisinde kurulan geçici 10 adet merkez üzerinden dezavantajlı gruplara düzenli gıda yardımı yapılmıştır. Ayrıca Milano Belediyesi sınırları içerisinde dışarıya yemek servisi yapan restoran çalışanları ve hazır yemek siparişinde bulunan vatandaşlara maske ve eldiven dağıtılmıştır. Bologna Belediyesi ise, bisiklet kullanımını teşvik etmek amacıyla posterler hazırlamış ve şehirde ve web üzerinde bu posterleri paylaşmıştır. Kira desteği verilmesi ve belediye çalışanlarının uzaktan çalışma ile hizmet sunması da Bologna Belediyesi'nin pandemi sürecinde yürüttüğü faaliyetlerdendir (Bimay – Kaypak, 2021: 444);

İspanya’da da Covid 19 pandemisi olumsuz etkiler yaratmış, birçok yerel yönetim birimi gibi Madrid Belediyesi de COVID-19’un etkilerini azaltmak için çalışmıştır. Pandemiden en fazla etkilenen dezavantajlı gruplara öncelik verilmesi ve ekonomik daralmanın önüne geçilmesi belirlenen hedefler arasındadır. Madrid Belediyesi tarafından hedefler belirlenirken sivil toplumla ortak hareket edildiği bildirilmiştir. Bilbao Belediyesi, sosyal yardım ve destek hizmetleri vermiş, bilgilendirici faaliyetlerini hayata geçirilmiştir. Ayrıca bulaşı azaltmak adına kısıtlama tedbirleri de hayata 13 geçirilmiştir (Çetin, 2021: 70-73; Bimay – Kaypak, 2021: 443). Bu kapsamda Bilbao Belediyesi, **telematik kanallarla vatandaşlara hizmet** götürmüş, **toplu taşıma** sistemlerini **yeniden** organize etmiş **ve** dezenfekte sistemleri kurmuş, belediye marketlerini çoğaltmış, vergi ile ücretlerin son ödeme tarihlerinin ertelemiştir (Bilgili, 2020: 223).

Covid 19 pandemisi ile mücadelede İngiltere yerel yönetimleri toplumsal grupların ihtiyaçlarını gözeterek hizmetlerini çeşitlendirmiştir. Bilgi kirliliğini önlemek için iletişim kanalları üzerinden düzenli bilgi paylaşımında bulunmuşlardır. Yaşlı ve yetişkinler için sağlık ve bakım hizmeti vermişlerdir. Çocuk ve gençler için eğitimler, kültür ve eğlence faaliyetleri düzenlemişlerdir. Gıda yardımı, ekonomik destek, kira yardımı İngiltere’de yerel yönetimlerin Covid 19 pandemisi ile mücadele sürecinde yaptığı çalışmalardandır. Ayrıca çevrimiçi eğitimler ve erişilebilir kaynaklarla her yaş grubunda ihtiyaç duyulan eğitici platformlar da yerel yönetimler bünyesinde oluşturulmuştur. Çevrimiçi olarak sanal müze ve galeri gezileri yanında, tiyatro ve dans gösterileri gibi sanatsal etkinliklerde sunulmakta ve özellikle dezavantajlı gruplarında bu etkinliklere katılımı teşvik edilmektedir. (Çetin, 2021: 62-64).

Türkiye’de de yerel yönetimler Covid 19 pandemisiyle mücadele sürecinde önemli görev ve sorumluluklar üstlenmiştir. Türkiye Belediyeler Birliği ve merkezi yönetim uyumlu bir iş birliği içerisinde girmiş, **merkezi yönetimce alınan kararlar belediyeler tarafından hızlı bir şekilde** uygulanmıştır. İskandinav ülkelerinin yerel yönetimleri başta olmak üzere pek çok ülkenin yerel yönetimi, Türkiye’deki yerel yönetimlerle ilişki kurmak istemiştir (Karataş – Beşer, 2021: 1346). İhtiyacı olanlara ekonomik ve mali destek, konaklama desteği, gıda ve temizlik paketi yardımı, evde bakım hizmeti, sağlık hizmeti, bilgilendirme ve farkındalık etkinlikleri, çevrimiçi eğitimler yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetler arasındadır (Bilgiç, 2021: 2096).

Covid 19 pandemisi vatandaşlarla yerel yönetimleri yakınlaştırmış ve vatandaşların yerel yönetimlerden beklentilerini artırarak yerel yönetimleri ön plana çıkarmıştır. Örneğin İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Covid 19 pandemisi resmi olarak ilan edilmeden önce çalışmalarını başlatmış, toplumsal farkındalık oluşturan afiş ve broşürleri paylaşmıştır. Kapalı alanlar, toplu taşıma araçları, hastaneler, ibadethaneler vb. ortak kullanıma açık mekanlar düzenli olarak dezenfekte edilmiştir. Pandemi ilanıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Covid 19 pandemisiyle mücadele çalışma alanlarını yaygınlaştırmıştır. Su borcunu ödeyememiş vatandaşların su kullanımının sağlanması, sağlık personelinin İSPARK’tan ücretsiz faydalanması, maske üretimi ve dağıtımı, toplu taşıma sistemlerinin yeniden organize edilmesi gibi uygulamalar bunlardan birkaçıdır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2020). İçinde bulunduğumuz dönemde de İstanbul Büyükşehir Belediyesi çalışmaları devam etmekte, çeşitli raporlarla detaylandırılan faaliyetler kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Türkiye genelinde başta belediyeler olmak üzere birçok yerel yönetim pandemi ile hizmet alanlarını çeşitlendirmiştir. İhtiyaç sahiplerine ekonomik ve mali destek, konaklama desteği, gıda ve temizlik paketi yardımı, evde bakım hizmeti, sağlık hizmeti, bilgilendirme ve farkındalık etkinlikleri ile çevrimiçi eğitimler sunulan yerel yönetim faaliyetleri arasındadır. Yerel yönetimler, halkın ihtiyaçlarını karşılarken vatandaşlara sundukları ilginç hizmetlerle yapıcı bir rekabeti de tetiklemektedirler. Örneğin Niğde Belediyesi Covid 19 test merkezleri oluşturarak, halkın kolayca test yaptırabilmesini sağlamıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi toplu taşıma araçlarını kullanan şoförlere; kişisel ve mekânsal hijyen, doğru iletişim teknikleri ve stres yönetimi gibi çeşitli alanlarda eğitimler vermiştir. Kayseri Büyükşehir Belediyesi farklı desenlerde ürettikleri çeşitli maskeler ile, maske kullanmayı sevmeyen çocukları da Covid 19 ile mücadele sürecine dahil etmeyi başarmıştır. Malatya Büyükşehir Belediyesi kendi mülklerinde kiracı olan ve pandemi süresince kapalı olması gereken esnaflardan kira almamış ve bu esnafların su faturalarını ertelemiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi evinde karantinada olan ihtiyaç

sahibi Covid 15 hastalarına sıcak yemek yardımında bulunmuştur. Erzurum Büyükşehir Belediyesi oluşturduğu çağrı merkezi üzerinden 65 yaş üstü ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara yemek, gıda ve temizlik maddesi yardımında bulunmuş ve 65 yaş üstü vatandaşların dışarıda yapılması gereken işlerine yardımcı olarak onların evde kalmalarını sağlamıştır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi şehir tiyatro oyunları, senfoni orkestrası konserleri ve spor etkinliklerini çevrimiçi sunarak vatandaşların evde kaliteli zaman geçirmesini sağlamıştır. Ayrıca çevrimiçi hayvanat bahçesi gezisi yapılabilmesini de sağlamıştır (Karataş- Beşer, 2021: 1346-1347).

Bütünsel bir değerlendirme yapıldığında tüm dünya ülkelerinde hem merkezi yönetim hem de yerel yönetimler Covid 19 pandemisinin en az hasarla atlatılabilmesi amacı ekseninde çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Merkezi yönetim tarafından kapsayıcı, eşit ve standart kamu politikaları üretilmiş ve uygulanmış, yerel yönetimler ise kamusal hizmetlerin, gecikmesi, israf edilmesi ve halkın ihtiyaçlarından uzaklaşmasına engel olmuştur. Tüm çaba ve iş birliğine karşın, küresel pandeminin yarattığı can kayıpları, ekonomik daralma ve mali sıkıntılar büyük olmuştur. Bu süreçte, karşılıklı bağımlılık, iş birliği, ekolojinin temel ilkeleri öne çıkan temel değerlerdendir. Covid 19 pandemisi ile küresel boyutta gözlemlenen çok sayıda problemin çözümünde yerel ölçekli çözümler geliştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Çünkü yerel yönetimler, yerel nitelikli ihtiyaç ve beklentilerin daha hızlı ve etkin karşılanmasını sağlayabilmişlerdir. Halkın bilinçlendirilme çalışmaları, ekonomik destek kampanyaları ve sosyal yardım faaliyetleri tüm ülkelerde merkezi yönetimlerin yerel yönetimlerle iş birliği içerisinde hareket etmesini gerektirmiştir.

SONUÇ

İçinde bulunduğumuz dönemde dünya nüfusunun büyük bölümü kentlerde yaşamakta ve kentler gün ve gün çoğalmaktadır. Covid 19 pandemisi kentlerin kendi kendine yeter nitelikte olmasının önemini bir kez daha gözler önüne sermiştir (Şolt, 2021: 46). Kent planlamada; ekolojik ilkelerin gözetilmesi, yeni teknolojilerin etkin olarak kullanılması, merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında bilgi akışının korunması ve halkla yönetim arasında etkileşimin sağlanması özellikle pandemi gibi olağan dışı durumların atlatılmasını kolaylaştıracaktır. Yerel, kültürel ekolojik ve ekonomik açıdan sürdürülebilir bir kalkınma modeli ekseninde hazırlanmış kent planlarını referans alan bir yönetim anlayışı, yeşil alanları, tarihi ve kültürel mirası, doğal kaynakları koruyacak, halka sağlıklı, huzurlu ve mutlu yaşayabileceği dirençli kentler ve bu kentler içerisinde herkesin erişebileceği kamusal hizmetler ile istihdam fırsatları sunacaktır.

Covid 19 pandemisi, yalnız sağlık alanında yaşanmamış, toplumsal, siyasal, ekonomik açıdan da büyük sonuçlar doğurmuştur. Sosyal bir varlık olan insanın diğer insanlarla yoğun etkileşim içerisinde olma isteği ile oluşturduğu tüm örgütler, Covid 19 pandemisi ile büyük bir değişime uğramıştır. Sosyal izolasyonun gerekliliği tüm insanlığı bilişim teknolojilerine yönlendirmiş, kamu kesimi, gönüllü kuruluşlar ve özel sektör bu durumdan büyük çapta etkilenmiştir. Teknolojik alt yapısı gelişmiş ülkeler sürece daha kolay adapte olurken, gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkeler entegrasyon sorunları ile karşılaşmıştır. Gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye’de de gerek kamu kesimi, gerek özel sektör, gerekse de gönüllü kuruluşların sahip olduğu teknolojik altyapı, Covid 19 pandemisi ile mücadele çalışmalarında gösterdiği performansı etkilemiştir. Yerel yönetimler bağlamında durum değerlendirildiğinde de benzer sonuçlar gözlenmiş, teknolojik alt yapısı güçlü ve nitelikli personele sahip yerel yönetimlerin pandemi döneminde daha başarılı oldukları görülmüştür. Türkiye’de pek çok yerel yönetimin teknolojik altyapı ve nitelikli personel yetersizliği bulunmaktadır. Bu durum ülke genelinde yerel yönetimlerin sundukları hizmetlere de yansımış, yerel hizmetlerde niteliksel ve niceliksel açıdan önemli farklar gözlenmiştir.

Toplumsal grupların farklı talep ve ihtiyaçlarını karşılamak için kamu politikalarının çeşitlenmesi, pandemi gibi olağan dışı dönemlerde çok daha hayati bir önem taşımaktadır. Zamanında ve doğru kamu politikaları geliştirmek ve uygulamak, hem kaynakların etkin ve verimli kullanılmasını sağlayacak hem de vatandaşların devlete duydukları memnuniyeti artıracaktır. Kamu politikalarını doğru tespit edebilmek ise toplumsal farklılıkları içeren veri tabanlarına sahip olmakla mümkündür.

Türkiye, veri tabanları açısından eksikliğini kapatabilmiş değildir. Özellikle kadın, yaşlı, çocuk, engelli gibi dezavantajlı gruplara yönelik alanlarda veri tabanı eksikliği çok daha net bir şekilde kendisini göstermektedir. Bu durum kimi zaman kaynak israfına da neden olmaktadır. Türkiye’de yetki ve sorumlulukları giderek artan yerel yönetimlerin önemli bir bölümünün; maddi kaynak, teknik alt yapı ve nitelikli personel ihtiyacı bulunmaktadır. Yerel yönetimler mevcut kaynakları etkin ve verimli bir şekilde kullanabilmek için öncelikle doğru veri tabanına sahip olmalıdır. Türkiye’deki veri tabanı eksikliği, kamu politikalarının tespitini güçleştirmenin yanında, akademik çalışmaların hazırlanması sürecini de zorlaştırmaktadır

Türkiye; Covid 19 pandemisini, uluslararası boyutta çözüm üretilmesi gereken bir sorun olarak görmüştür. Ulusal düzeyde uyguladığı politikalara ek olarak pandemiden etkilenen çeşitli devletlere gönderdiği yardımlarla bu bakış açısını desteklemiştir. Öte yandan Covid 19 pandemisiyle güçlenen yerelleşme politikaları, birçok ülke gibi Türkiye’de de merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki yönetsel yapıyı dönüştürmüştür. Pandemiyle merkezi yönetimin toplumsal ve ekonomik alandaki hegemonyası güçlenmiştir. Ancak paralel olarak yerel yönetimler alanında yürütülen yurttaş odaklı sosyal politikalar da gelişim sürecine girmiştir. Bu durum yerinden yönetim kuruluşlarını siyasi aktöre dönüştürmüştür. Merkezi yönetimin sorumlu olup yetersiz kaldığı birçok alanda, yerel yönetimler devreye girmiştir. Özellikle Büyükşehir Belediyelerinin, yurttaşlara yönelik hayata geçirdiği politikalar kent yaşamını biçimlendirmiştir. Özetle güçlenen yerel yönetimler, küreselleşmenin etkisiyle çözüm üreten bir yönetsel birim rüştü kazanmış, Covid 19 pandemisi döneminde yurttaşların beklentilerini en hızlı karşılayan merci olarak görülmeyi başarmıştır. Tam da bu süreçte üniter hassasiyetler gözetilerek, idari ve mali açıdan titizlikle hazırlanan yerel yönetim reformları; yerel ihtiyaçların daha kolay karşılanmasını sağlayarak, yerel yönetimlerin başarısını daha da artıracaktır.

KAYNAKÇA

Akdoğan, A. A.(2011), “Türkiye’de Kamu Politikası Disiplininin Tarihsel İzleri”, Türkiye’de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları, Ed: Kartal, F. Ankara: TODAİE Yayınları, ss.75-98.

Bayraktar, U. (2020), “Pandemi Ve Sonrasında Yerel Yönetimler İçin Politika Önerileri”, İstanbul Politik Araştırmalar Enstitüsü Politika Notu, ss. 1-7, https://d4b693e1-c592-4336-bc6a-36c134d6fb5e.filesusr.com/ugd/c80586_b474a4768374461197f73b94c73a6cd7.pdf (Erişim Tarihi: 18. 07. 2022).

Bilgiç, A. K. (2020), “Covid-19 İle Mücadele Sürecinde Yerel Yönetimlerin Genel Görünümü”, İdeal Kent Dergisi, 31(11), ss.2084-2112.

Bilgili, M. Y. (2020), “Merkezi yönetim, yerel yönetimler ve Koronavirüs (COVID-19) Salgını”. Turkish Studies, 15(6), ss.219-235.

Bimay, M. -Kaypak, Ş. (2021), “Küresel Salgın (Covid 19) Süreci ve Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumunda Yapısal ve İşlevsel Değişim”, Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12(23), ss. 431-455.

Boyacı, İ. (2020) “Türkiye’de Sağlık Sisteminin Dönüşümü (2003-13)Covid 19 Pandemisi ile Mücadele Sürecinde Sağlık Reformlarına Yeniden Bakış”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Covid 19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı, 19(37), ss.59-80.

Covid 19 Pandemi Değerlendirme Raporu (2020), Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, TÜBA Raporları No: 34.

Çetin, Z. Ö. (2021), “Ülke Örnekleri Üzerinden Covid 19 Sürecinden Yerel Yönetim Uygulamaları ve Önlemleri”, Kamu Yönetimi Politikaları Dergisi, 2(1), ss. 55-80.

Çöllüoğlu, Z. M. Ö. (2020), "Covid-19 Süreci ve Sonrasında Türkiye'nin Dış Politika Perspektifinin Değerlendirilmesi", Covid-19 Pandemi Sürecinin Sosyo-Ekonomik Ve Politik Etkileri, Ed: Özdemir, A.-Eser, M., Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, ss. 81-105.

Denhardt, R. B (2004), "Theories of Public Administration" (4.baskı). Belmont, California: Thomson-Wadsworth.

Erdem, İ. (2020), "Koronavirüse (Covid 19) Karşı Türkiye'nin Karantina ve Tedbir Politikaları", Turkish Studies, , 15(4), ss. 377-388.

Erol, I, Sevgi (2020), "Covid 19'un Çalışma Hayatına Yansımaları: Salgından Etkilenen Bazı Ülkeler Tarafından Alınan Önlemler", Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(19), ss.212-231.

Erol, I, Sevgi (2020), "Covid 19'un Turizm Sektöründe İstihdama Etkisi: İtalya, İspanya ve Türkiye Örnekleri", İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi, 8(2), ss.38-49.

Gouvernement, (2020) "Plus de 10 800 Places D'hôtel Supplémentaires Désormais Mobilisées Pour Les Sans-abri et 95 Sites D'hébergement Spécialisés Pour Des Malades du Covid Ouverts en France" , <https://www.cohesion-territoires.gouv.fr/actualisation-plus-de-10800-places-dhotel-supplementaires-desormais-mobilisees-pour-les-sans-abri> Erişim tarihi: 17.08.2022.

Gültekin, S. (2011), "Kamu Politika Sürecinde Politika Yayımlı ve Yenilik Modeli", Kamu Politika Süreci Politik Perspektifler, Ed: Kaptı, A., Ankara: Seçkin Yayınları.

Gündoğmuş, Y. N. (2022), "Türkiye'den 160 ülkeye Kovid-19 salgınıyla mücadele desteği", <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiyeden-160-ulkeye-kovid-19-salginıyla-mucadele-destegi/2465665> (Erişim Tarihi: 18. 07. 2022).

Güngören, F. (2020), "Covid 19'un Toplumsal Kurumlara Etkisi" Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi", Salgın Hastalıklar Özel Sayısı, ss. 393-428.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (2020). Koronavirüsle mücadele faaliyet raporu Mart-Nisan 2020. <https://4sdh5ekllrln.merlincdn.net/wp-content/uploads/2020/06/iBB-Koronavirus-Faaliyet-Raporu-Mart-Nisan.pdf> (Erişim Tarihi: 18. 07. 2022).

Karataş, A. - Beşer, N. G. (2021), "Yerel Yönetim Birimleri Olarak Belediyelerin Salgın Hastalıklar Konusundaki Sorumlulukları: Covid 19 Pandemisi Örneği", Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi", 14(4), ss.1340-1351.

Kayıkçı, S. (2021), "Türkiye'de İnfluenza Pandemisi Politikası Analizi: Covid 19 Örneği", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 43, ss. 333-345.

Nacak, O. (2015), Yeni Kamu Yönetimi ve Türkiye'de Kamu Politikalarının Oluşturulması: Aktör Temelli Bir Analiz, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya.

Ökmen, M. – Parlak, B. (2015), Yönetimlerde Yeni Vizyonlar, Bursa: Ekin Yayınevi.

Sabuktay, A. (2010), Devletin Yasal Olmayan Faaliyetleri, İstanbul: Metis Yayınları.

Semerci, H. (2022), Dünyadaki Aşılama Konulu Kamu Politikalarının Karşılaştırmalı Analizi: Covid 19 Örneği, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Şolt, B. H. (2021), "Covid-19 Pandemisinde Kentlerde Yaşanan Değişimler ve Kentsel Hizmetler", Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(15), ss. 39-47.

Taylor, S. (2019). The Psychology of Pandemics: Preparing for the Next Global Outbreak of Infectious Disease . Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

Tavukçu, M. – Eke, E. (2021), "Covid-19 Pandemi Yönetim Süreci: Türkiye Perspektifi", Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Yönetim Dergisi, 3(2), ss. 106-123.

Tekin, S. (2020), "Küresel Risk Toplumu ve Toplumsal Tecrit, Birikim, <https://birikimdergisi.com/guncel/10045/kuresel-risk-toplumu-ve-toplumsal-tecrit> Erişim tarihi: 17.08.2022.

Timur, K. (2017), "Kitap İncelemesi Ulrich Beck: Risk Toplumu – Başka Bir Modernliğe Doğru", Intermedia International e-Journal, Spring –June, 4(6), ss. 188-192.

Turan, A. – Çelikyay, H. H. (2020), "Türkiye’de KOVİD-19 ile Mücadele: Politikalar ve Aktörler", Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 3(1), ss. 1-25.

Türkoğlu, M. C. – Yılmaz, K. F. (2021), "Sağlık Politikası Analizi: Türkiye’de Covid-19 Pandemi Döneminde Uygulanan Sağlık Politikaları" Toplumsal Politika Dergisi, 2(1), ss. 11-29.

Urhan, G. – Arslankoç, S. (2021), "Covid-19 Pandemi Sürecinde Sosyal Politika ve Yerel Yöntemler: İstanbul İlçe Belediyeleri Örneği". Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi, 2(69), ss. 945-980.

Woods, N. (2008). Dünya Siyasetinde Düzen Küreselleşme Ve Eşitsizlik, (Çev. Ali Serkan Mercan), Held, D. – McGrew, A. (Ed.), Küresel Dönüşümler Büyük Küreselleşme Tartışması, Ankara: Phoenix Yayınevi.

Yılmaz, E. A. (2020), "Pandemi Sürecinde Avrupa Birliği’nin Tutumu Ve Yeni küresel Düzen", Covid-19 Süreci Ve Örgütsel Yönetim, Ed: Tutucu, A. – Gün, S., Ankara: İksad Yayınevi, ss. 237-268.

Covid 19 Pandemi Sürecinin Yerel Yönetim Politikaları Üzerindeki Etkisi

ORIGINALITY REPORT

8%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

1	dergipark.org.tr Internet	141 words — 3%
2	www.yyusbedergisi.com Internet	27 words — 1%
3	www.tuba.gov.tr Internet	23 words — 1%
4	phdernegi.org Internet	21 words — 1%
5	dergipark.Org.Tr Internet	17 words — < 1%
6	dhgm.meb.gov.tr Internet	15 words — < 1%
7	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 Internet	13 words — < 1%
8	"Pandemnomics: The Pandemic's Lasting Economic Effects", Springer Science and Business Media LLC, 2022 Crossref	12 words — < 1%
9	www.asjp.cerist.dz	

10 words — < 1%

10 KAYASÜ, Serap and YETİŞKUL, Emine. "Evolving legal and institutional frameworks of neoliberal urban policies in Turkey", ODTÜ, 2014.

Publications

8 words — < 1%

11 docplayer.biz.tr

Internet

8 words — < 1%

12 openaccess.marmara.edu.tr

Internet

8 words — < 1%

13 www.researchgate.net

Internet

8 words — < 1%

14 hdl.handle.net

Internet

7 words — < 1%

15 www.olayrize.com

Internet

6 words — < 1%

EXCLUDE QUOTES OFF
EXCLUDE BIBLIOGRAPHY ON

EXCLUDE SOURCES < 5 WORDS
EXCLUDE MATCHES OFF